

ΒΙΒΛΙΟ-ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Δημήτριος Ἄ. Φιλίππου

Κάτω Γατζέα
385 00 Βόλος

Δυὸ λόγια γιὰ τὴν ΒΙΒΛΙΟ-ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ — Ἐτοῦτες οἱ σελίδες σκοπὸ ἔχουν νὰ παρουσιάσουν ὀρισμένα βιβλία ποὺ θὰ ἐνδιέφεραν τὶς ΤΕΧνίτριες καὶ τοὺς ΤΕΧνίτες. Κάθε συνδρομὴ στὴν παρουσίαση νέων βιβλίων (ἀλλὰ καὶ ὄχι τόσο νέων) γύρω ἀπὸ τὸ ΤΕΧ καὶ τὴν τυπογραφία εἶναι καλοδεχούμενη. (Οἱ περίεργοι ἀναγνώστες μποροῦν ἐπίσης νὰ σημειώσουν ὅτι τὸν τίτλο «Βιβλίο-Παρουσίαση» τὸν δανειστήκαμε ἀπὸ κάποιες καθημερινὲς ἐφημερίδες, ἀλλὰ ἐλπίζουμε ὅτι — μιᾶς καὶ πρόκειται γιὰ ἕνα τόσο μικρὸ δάνειο — θὰ μᾶς τὸ χαρίσουν.)

*
* *

Michael Doob, Τ pr to bma st **ΤΕΧ**, Ἐκδόσεις Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 2000 (μτφ. Δημήτριος Ἄ. Φιλίππου). Σελ. viii + 143. ISBN 960-374-081-0. Τιμὴ 3.120 δρχ. (9 €). Διατίθεται ἀπὸ ὅλα τὰ βιβλιοπωλεῖα.

Λένε ὅτι ἐὰν δὲν παινέψεις τὸ σπίτι σου, τότε αὐτὸ θὰ πέσει νὰ σὲ πλακώσει. Ὅμως, ὁ συνήθης ἔνοχος ἐτούτης τῆς στήλης θέλει ἀπλῶς νὰ σᾶς πεῖ ὅτι μετέφρασε καὶ κυκλοφόρησε στὰ ἑλληνικὰ ἕνα ἀκόμα βιβλίο γιὰ τὸ ΤΕΧ. Τὸ βιβλίο τοῦ Michael Doob (Μάικλ Ντούμπ), ποὺ εἶναι γνωστὸ ἀπὸ προηγούμενη ἔκδοση ποὺ κυκλοφόρησε δωρεὰν μέσω τοῦ Διαδικτύου, ἀπευθύνεται στὸν πρωτάρη τοῦ ΤΕΧ καὶ ὄχι στὸν πρωτάρη τοῦ ΛΤΕΧ. Ὡστόσο, ἀκόμα καὶ ἐκεῖνοι ποὺ ἀσχολοῦνται ἀποκλειστικὰ μὲ τὸ ΛΤΕΧ θὰ βγοῦν κερδισμένοι διαβάζοντας ἕνα τόσο μικρὸ βιβλίο ποὺ εἶναι ἰδιαίτερος προσιτὸ στὴν τιμὴ του. Ἄλλα λόγια δὲν προσθέτουμε, παρὰ μόνο ὅτι κάθε κριτικὴ εἶναι εὐπρόσδεκτη καὶ θὰ τὴν δημοσιεύσουμε εὐχαρίστως.

*
* *

John H. Bowman, *Greek Printing Types in Britain – From the Late Eighteenth to the Early Twentieth Century*, Τυροφιλία (Τυποφιλία), Θεσσαλονίκη 1998. Στὰ ἀγγλικά. Σελ. 342. ISBN 960-7285-20-4. Τιμὴ 10.000 δρχ. (30 €). Διατίθεται ἀπὸ τὸ βιβλιοπωλεῖο «Τυποφιλία», Δελλίου 6, 546 21 Θεσσαλονίκη, τηλ. 031-239823, φάξ 031-269651.

Ὁ Κλήμης Μαστορίδης, ἡ ψυχὴ τῶν θεσσαλονικιωτικῶν Ἐκδόσεων Τυποφιλία, διαλέγει προσεκτικὰ τὰ βιβλία ποὺ ἐκδίδει. Τέσσερα χρόνια μετὰ τὴν ἔκδοση τοῦ λευκώματος τοῦ Victor Scholderer, στὸ ὁποῖο ἀναφερθήκαμε στὸ προηγούμενο τεῦχος, ὁ Κλήμης Μαστορίδης «ξαναχτύπησε» μὲ ἓνα βιβλίο μοναδικὸ στὸ εἶδος του: τὴν διδακτορικὴ διατριβὴ τοῦ John H. Bowman (Τζὸν Χ. Μπόουμαν) μὲ θέμα τὰ ἑλληνικὰ τυπογραφικὰ στοιχεῖα στὴν Βρετανία ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ 18οῦ ἕως τὶς ἀρχὲς τοῦ 20οῦ αἰώνα.

Ἡ Βρετανία, χώρα μὲ μεγάλη παράδοση στὴν Τυπογραφία, ὑπῆρξε ὁ τόπος ὅπου σχεδιάσθηκαν μερικὲς ἀπὸ τὶς πιὸ ὁμορφες γραμματοσειρὲς γιὰ ὅλα τὰ ἀλφάβητα. Βρετανοὶ σχεδιαστὲς στοιχείων, ὅπως ὁ John Baskerville (Τζὸν Μπάσκερβιλ, 1707–1775) καὶ ὁ Eric Gill (Ἐρικ Γκίλ, 1882–1940), καθὼς καὶ βρετανικὲς ἐταιρεῖες παραγωγῆς τυπογραφικῶν στοιχείων, ὅπως ἡ Monotype, ἐπηρέασαν καὶ ἐξακολοιοῦν νὰ ἐπηρεάζουν βαθιὰ τὴν τυπογραφικὴ μας αἰσθητικὴ.

Ἡ ἐπαφὴ τῶν Βρετανῶν μὲ τὰ ἔργα τῶν ἐλλήνων συγγραφέων τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος δημιούργησε τὴν ἀνάγκη σχεδιασμοῦ ἑλληνικῶν στοιχείων. Τὰ στοιχεῖα αὐτὰ χρησιμοποιήθηκαν κυρίως γιὰ τὶς ἐκδόσεις κλασικῶν συγγραμμάτων ἀπὸ τὰ βρετανικὰ πανεπιστήμια ἀπὸ τὸν 17ο αἰ. ἕως σήμερα. Μάλιστα, ὁ Richard Porson (Ρίτσαρντ Πόρσον, 1759–1808), καλλιγράφος καὶ καθηγητὴς τῶν Ἀρχαίων Ἑλληνικῶν στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Καίμπριτζ, ἐπηρέασε πάρα πολὺ τὴν ἀγγλοσαξωνικὴ ἀντίληψη γιὰ τὰ ἑλληνικὰ τυπογραφικὰ στοιχεῖα. Πολλὰ βιβλία ἀρχαίων ἐλλήνων συγγραφέων ἐξακολοιοῦν νὰ τυπώνονται καὶ σήμερα μὲ πλάγια ἑλληνικὰ στοιχεῖα τύπου Porson. Ἀκόμα καὶ ὁ Donald Knuth χρησιμοποίησε (ἴσως ἐμμέσως) ὡς πρότυπο τοὺς χαρακτῆρες τοῦ Porson γιὰ τὸν σχεδιασμὸ τῶν ἑλληνικῶν μαθηματικῶν συμβόλων τοῦ TEX (Εἰκόνα 1).

Θέλετε λοιπὸν νὰ ἐμβαθύνετε στὶς ἀπαρχὲς τῆς ἑλληνικῆς Τυπογραφίας; Θέλετε νὰ μάθετε γιατί εἶναι λάθος νὰ μιᾶμε γιὰ περισπώμενα βραχέα φωνήεντα εἰ καὶ ὦ, ἔστω κι ἂν ἰσχυρίζονται τὸ ἀντίθετο οἱ δημιουργοὶ τοῦ Ἰμέγα; Θέλετε νὰ δεῖτε τὶς λεπτομερειακὲς σχεδιαστικὲς διαφορὲς τοῦ ζ, τοῦ π καὶ τοῦ ρ ἀπὸ γραμματοσειρὰ σὲ γραμματοσειρά; Θέλετε νὰ δεῖτε τὰ πραγματικὰ ἑλληνικὰ στοιχεῖα Baskerville, ποὺ δὲν ἔχουν καμία σχέση μὲ τὰ ὅσα Baskerville Greek κυκλοφοροῦν σήμερα; Θέλετε μήπως νὰ σχεδιάσετε μία νέα ἑλληνικὴ γραμματοσειρά; Δὲν ἔχετε παρὰ νὰ συμβουλευθεῖτε τὸ βιβλίο τοῦ Bowman. Πρόκειται γιὰ ἓνα βιβλίο πολὺ εὐχάριστο στὴν ἀνάγνωση ποὺ ξεδιαλύνει πολλὲς ἀπορίες.

Ἄς ἐλπίσουμε ὅτι κάποια ἡμέρα, κάποιοι ἄλλοι θὰ ἀκολοθηθοῦν τὸ παράδειγμα τοῦ Bowman γιὰ νὰ καταγράψουν ἐπίσης τὴν λεπτομερῆ ἱστορία τῶν ἑλληνικῶν τυπογραφικῶν στοιχείων ποὺ σχεδίασαν ἰταλοὶ καὶ γάλλοι τυπογράφοι, δύο ἄλλες τυπογραφικὲς σχολὲς μὲ ἐξ ἴσου σημαντικὴ ἐπίδραση (ἴσως καὶ περισσότερη) στὴν ἑλληνικὴ Τυπογραφία.

*
*
*

«Έχω τήν προηγούμενη έκδοση του βιβλίου, όπως και το *CGI Programming* από τήν ίδια σειρά του O'Reilly. Και όντως, όσον άφορά τήν HTML, [τό βιβλίο τών Musciano και Kennedy] είναι the “definitive guide”.

»Τό βιβλίο, όπως και τά άλλα τής σειράς ξεφεύγουν από τό σύνηθες ύφος άλλων manual και guide. Δέν θά βρείτε CD στήν πλάτη του βιβλίου, ούτε καραγκιοζάκια και άλλους... assistant νά ξεπετάγονται από τις σελίδες του βιβλίου. Τό βιβλίο δέν είναι όπως ή γνωστή σειρά τής SAMS “Teaching... in 24 hours” κ.τ.λ.

»Αν όμως θέλετε νά βρείτε μαζεμένα τά χαρακτηριστικά τής HTML με σαφήνεια κι ακρίβεια και παραδείγματα, τότε αυτό τό βιβλίο είναι must.»

Ιωάννης Δημάκος (idimakos@otenet.gr)
Μήνυμα στήν λίστα eft, 16 Αύγούστου 2000.

*
*
*

Norman Walsh και Leonard Mueller, *DocBook: The Definitive Guide*, O'Reilly, Cambridge (Massachusetts, USA) 1999. Σελ. 652. Περιλαμβάνει CD-ROM. ISBN 1-56592-580-7. Τιμή 36,95 δολ. ΗΠΑ (περίπου 14.000 δρχ. ή 40 €). Διατίθεται από τά βιβλιοπωλεία ξένων έπιστημονικών βιβλίων.²

Έάν είστε έτοιμοι νά μεταπηδήσετε από τήν HTML στήν XML, τότε ίσως θά πρέπει νά σκεφθείτε νά χρησιμοποιήσετε τό DocBook DTD (Document Type Definition), ένα είδος προτύπου ή ένα σύνολο μακροεντολών που έπιτρέπει τήν παραγωγή λογικά δομημένων κειμένων για παρουσίαση στο WEB, για έκτύπωση ή για άναπαραγωγή σε άλλα σύγχρονα όπτικοακουστικά μέσα. Για τούς άνίδεους, σαν και τόν ένοχο έτούτης τής ΒΙΒΛΙΟ-ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ, ή σχέση του DocBook με τήν XML και τήν SGML μοιάζει κάπως με τήν σχέση του L^AT_EX με τό T_EX.

Όσοι θά μπειτε στόν κόπο νά μπλέξετε με τό DocBook, ίσως στήν άρχή νά χαθείτε μέσα στήν νέα όρολογία τής XML/SGML. Θά πρέπει νά καταλάβετε τί είναι ή *δομημένη σήμανση* (structured, semantic markup), τά *στοιχεία σήμανσης* (elements), οί *ιδιότητες* ή *γνωρίσματα* (attributes), οί *όντότητες* (entities) και τά *φύλλα ύφους* (style sheets). Έπιπλέον τό βιβλίο *DocBook: The Definitive Guide* άποτελεί ένα είδος καταλόγου για όλα τά στοιχεία σήμανσης του DocBook. Λείπει, για παράδειγμα, ή ευκολία στήν άνάγνωση που χαρακτηρίζει τό έπίσημο έγχειρίδιο του Leslie Lamport για τό L^AT_EX. Κι όσοι έπιθυμείτε νά έτοιμάσετε κάτι στα έλληνικά ίσως άπογοητευθείτε παντελώς· τό DocBook, στήν σημερινή του μορφή, ύποστηρίζει μεν όρισμένες δυτικοευρωπαϊκές γλώσσες με λατινικό

² Βλ. ύποσημείωση 1.

ἀλφάβητο, ἀλλὰ δὲν ὑποστηρίζει ἐλληνικά (§4.4.2). Τέλος, τὸ βιβλίο δὲν ἀναφέρει πουθενὰ τὰ ἐργαλεῖα ποὺ αὐτοματοποιοῦν τὴν σύνταξη καὶ παραγωγὴ κειμένων μὲ τὸ DocBook. Τὰ μόνα σχετικὰ ἐργαλεῖα ποὺ ὑπάρχουν αὐτῇ τὴν στιγμή εἶναι ἐμπορικά (π.χ., τὸ Epic τῆς Arbortext) καὶ κοστίζουν πανάκριβα (ἀπὸ 500 ἕως 25 000 €).

Ίσως τὸ DocBook νὰ ἀποτελεῖ τὸ μέλλον (ἢ μάλλον μέρος τοῦ μέλλοντος) τῆς στοιχειοθεσίας λογικὰ δομημένων κειμένων. Ὡστόσο, γιὰ τὴν ὥρα, τὸ βασικὸ ἐγχειρίδιό του ἀπευθύνεται μόνο στοὺς πολλοὺς εἰδικούς. Ὅσοι ἔχετε τὸ κουράγιο νὰ μπείτε σὲ νέες περιπέτειες, μπορεῖτε νὰ βρεῖτε ὀλόκληρο τὸ βιβλίο *DocBook: The Definitive Guide* στὴν ἴστοσελίδα <http://www.ora.com/catalog/docbook/chapter/book/docbook.html>.

*
* *
*

Christian Rolland, *L^AT_EX par la pratique*, O'Reilly, Paris 1999. Στὰ γαλλικά. Σελ. 580. Περιλαμβάνει τὸ CD-ROM *TEXLive4*. ISBN 2-84177-073-7. Τιμὴ 230 γαλλικὰ φράγκα (περίπου 12.000 δρχ. ἢ 35 €). Διατίθεται ἀπὸ τὰ βιβλιοπωλεῖα ξένων ἐπιστημονικῶν βιβλίων.³

Ἡ βιβλιογραφία τοῦ L^AT_EX σὲ γλωσσες πέρα ἀπὸ τὰ ἀγγλικά εἶναι κάπως φτωγὴ. Στὸν κατάλογο τῆς διεθνοῦς βιβλιογραφίας γιὰ τὸ T_EX καὶ τὸ L^AT_EX τοῦ γαλλικοῦ ἐργαστηρίου Πληροφορικῆς LORIA⁴ ἀναφέρονται 46 σχετικὰ βιβλία στὰ ἀγγλικά, 17 στὰ γερμανικά καὶ 12 στὰ γαλλικά. Ὅλες οἱ ἄλλες γλωσσες ἀκολουθοῦν ἀσθμαίνοντας μὲ ἓνα ἢ τὸ πολὺ δύο τίτλους.

Ὁ Christian Rolland (Κριστιάν Ρολλάν) προσπαθεῖ νὰ καλύψει κάπως τὴν ἀπόσταση ποὺ χωρίζει τὴν γαλλικὴ ἀπὸ τὴν ἀγγλικὴ βιβλιογραφία τοῦ L^AT_EX. Μετὰ ἀπὸ τὸ πρῶτο του βιβλίο γιὰ τὸ L^AT_EX (*L^AT_EX, Guide pratique*, Addison-Wesley, α' ἔκδ. 1993, β' ἔκδ. 1995), ὁ Rolland ἐπιστρέφει μὲ ἓνα βιβλίο πολὺ πιὸ ἐκτενὲς καὶ — προφανῶς — πολὺ πιὸ ἐνημερωμένο.

Στὰ δεκαοκτῶ κεφάλαια καὶ στίς σχεδὸν ἑξακόσιες σελίδες τοῦ βιβλίου, ὁ ἀναγνώστης εἰσάγεται στὸ L^AT_EX, ἀλλὰ καὶ ἐντρυφεῖ σ' αὐτό. Τὸ βιβλίο καλύπτει μὲ πολλὰ παραδείγματα ὅλα τὰ θέματα τῆς ἀπλῆς καὶ πολύπλοκης στοιχειοθεσίας μὲ τὸ L^AT_EX: τὸ κείμενο, τὰ μαθηματικά, τοὺς διάφορους καταλόγους (συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς βιβλιογραφίας) καὶ τοὺς πίνακες. Ὅμως ὁ Rolland ἐπεκτείνεται καὶ σὲ θέματα πέρα ἀπὸ τὸ καθ' αὐτὸ L^AT_EX, ὅπως γιὰ παράδειγμα, ἡ παρεμβολή

³ Βλ. ἐπίσης ὑποσημείωση 1.

⁴ Laboratoire Lorrain de Recherche en Informatique et ses Applications, βλ. <http://www.loria.fr/services/tex/english/texbib.html>.

γραφικών, ή διαχείριση μεγάλων αρχείων και ή μετατροπή των αρχείων \LaTeX σε αρχεία HTML. Με λίγα λόγια πρόκειται για ένα πλήρες εγχειρίδιο του \LaTeX .

*
*
*

